

Wstęp

XVI tom „Rocznika Muzeum Papiernictwa” ukazuje się w roku obfitującym w wydarzenia naukowe związane z badaniami historii dusznickiego młyna papierniczego, analizą innych europejskich historycznych papierni oraz z opracowywaniem dziejów papiernictwa na ziemiach polskich. Badania te realizowane są przez pracowników Muzeum, jak też przez ekspertów z nami współpracujących. Część wyników prac zakończonych w tym roku zostanie zaprezentowana w najnowszym tomie muzealnego pisma.

Opracowaniom naukowym poświęciliśmy w poprzednich tomach dwa działy, z których pierwszy zawierał artykuły na temat papiernictwa, a drugi teksty dotyczące dziejów Dusznik-Zdroju. Z powodu braku artykułów poświęconych drugiemu tematowi wśród artykułów i rozpraw naukowych znajdują się wyłącznie teksty dotyczące dziejów papiernictwa. Pierwsze opracowanie przygotowane zostało przez zespół badaczy papieru, pracujący pod kierunkiem prof. Weroniki Liszewskiej. Przed naukowcami postawiono zadanie przeprowadzenia badań dotyczących właściwości arkuszy czerpanych w dusznickim młynie papierniczym od XVII do XIX wieku. Wyniki z 2022 roku pozwalają w sposób precyzyjny określić skład surowcowy papierów wytwarzanych przed wiekami w Dusznikach oraz umożliwiają ocenę poszczególnych arkuszy pod kątem trwałości. Rezultaty realizowanych w ostatnich miesiącach innych badań, których przedmiotem jest budynek dusznickiego młyna papierniczego, zostaną zaprezentowane w przyszłorocznym tomie. Karolina Dyjas, autorka artykułu poświęconego dziejom młynów papierniczych w Goszczu koło Twardogóry, uporządkowała wiedzę na temat działających do połowy XIX stulecia w północno-wschodniej części Dolnego Śląska papierni. Ponadto wykazując związki tamtejszych papierników z właścicielami młyna w Dusznikach, polegające na walce o szmaty (które w XVIII wieku były cennym deficytowym surowcem papierniczym), poszerzyła wiedzę o losach dusznickiego młyna papierniczego. Trzecie opracowanie naukowe, autorstwa Macieja Szymczyka, dotyczy uwikłania załóg fabryk papieru w toczoną w drugiej połowie lat 40. XX wieku walkę polityczną, której celem było ugruntowanie w Polsce ustroju komunistycznego.

Drugi dział, poświęcony leksykonowi dusznickich artystów, zawiera opracowane przez Rainera Sachsa biogramy artystów i twórców rzemiosła mieszkających w Dusznikach do 1945 roku. W najnowszym tomie poznamy 82 postacie, których nazwiska zaczynały się na litery od H do K.

Trzeci dział – Zbiory Muzeum Papiernictwa – jest nowością, wprowadzoną w 2022 roku po raz pierwszy. Zamierzamy w nim prezentować muzealia, które doczekały się opracowania i mają szczególną wagę dla naszych zbiorów. Obecnie przedstawiamy zakupioną niedawno kolekcję, wykorzystaną w bieżącym roku do opracowania wystawy czasowej. Jest to zbiór banknotów czechosłowackich i czeskich, a ekspertem

dokonującym analizy wspomnianych „bankovek” jest dr Marcin Markowski. Druga grupa obiektów, której poświęcono w tym dziale nieco miejsca, to sześć dokumentów spisanych w pierwszej połowie XIX wieku w Miłkowie. Dotyczą one dzierżawy kościelnych gruntów właścicielom tamtejszej papierni. Umowy te, których część została spisana na papierze wytworzonym w miłkowskim młynie papierniczym, rzucają nieco światła na ostatnie lata funkcjonowania tej papierni. Treść dokumentów z Miłkowa poznajemy dzięki tłumaczeniu Rainera Sachsa.

W czwartym dziale, prezentującym materiały źródłowe, przedstawiamy powstałe na przełomie XVIII i XIX wieku opracowanie o zamkach hrabstwa kłodzkiego autorstwa prawdopodobnie pierwszego profesjonalnego historyka ziemi kłodzkiej Josepha Köglera. Tekst został przetłumaczony przez Włodzimierza Jana Delektę, a poprzedzony opracowanym przez niego szkicem na temat pierwszych czasopism wydawanych w Kłodzku oraz notą przedstawiającą postać Josepha Köglera.

Piąty dział zawiera wspomnienia i relacje, wśród których znajduje się biogram współpracującego przez wiele lat z Muzeum Papiernictwa prof. Jerzego Olka, opracowany przez Dagmarę Kacperowską. Dział dopełnia tekst nadesłany przez Leszka Goetzendorf-Grabowskiego o obyczaju celebrowania imienin w fabryce celulozy i papieru w Kaletach w 1947 roku.

W XVI tomie zamieszczamy również recenzję opracowaną przez Izabelę Mieczkowską, w której autorka przybliży wydany w 2022 roku przez Stowarzyszenie Papierników Polskich zeszyt z notami biograficznymi papierników z lat 2007-2022.

Tom kończy dział pt. Kronika 2021 roku, w którym przedstawiamy zestawienia wydarzeń oraz omówienie wystaw czasowych sprzed roku. Obydwa teksty przygotowała Dagmara Kacperowska. W roczniku nie zabrakło opracowanego przez Justynę Cybalską wykazu pracowników zatrudnionych w Muzeum oraz zestawienia statystycznego za 2021 rok.

XVI tom powstał dzięki zaangażowaniu autorów publikowanych tekstów, recenzentów, członków komitetów: naukowego i redakcyjnego oraz osób odpowiedzialnych za projektowanie i skład. Wszystkim serdecznie dziękuję. Wyrażam nadzieję, że nasza praca znajdzie zainteresowanie u wielu czytelników. Dostęp do poszczególnych artykułów zwiększyło przystąpienie Muzeum Papiernictwa w 2022 roku do Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej. Dzięki temu wszystkie artykuły publikowane na łamach „Rocznika Muzeum Papiernictwa” będą dostępne nie tylko w portalu Muzeum, ale również w DBC.

*Dr hab. Maciej Szymczyk
Dyrektor Muzeum Papiernictwa*